

DEN RYSKA SKOGSSEKTORN INSTITUTIONELLA INRAMNING

Vid IIASA pågår som bekant sedan många år ett stort skogsprojekt med fokus på de ryska boreala skogarna. Projektet, som leds av Prof Sten Nilsson, har tittat på en mängd aspekter på det ryska skogsbruket. Man har i synnerhet studerat volymer och tillväxtpotential samt analyserat olika miljöfrågor med anknytning till en fortsatt och mer intensiv skogs-exploatering.

Projektet syftar ytterst till att generera förslag till en hållbar skogspolicy för Ryssland. Avsikten är att de resultat studien genererar skall ligga till grund för en serie sk policy exercises med ryska lekmän och beslutsfattare, där man under en längre period vid återkommande tillfällen diskuterar fram en realistisk policy för den ryska skogssektorn.

På svenskt initiativ startades för drygt ett år sedan en studie av de institutionella förhållanden som kringgärdar den ryska skogssektorn. Studien skall bidra med underlag för utformningen av de scenarier över den ryska skogssektorns framtida utveckling som skall diskuteras i de ovannämnda "policyövningarna". Därför krävs ingående kunskaper om hur den ryska skogssektorn är organiserad och hur den fungerar administrativt/ekonomiskt – om vad som bestämmer hur sektorns aktörer agerar, om vilka regler (explicita och implicita) som styr dessa aktörers beteende – för att det skall vara möjligt att utforma scenarier som kan tas på allvar av dem som skall fatta de egentliga besluten om den framtida ryska skogspolitiken.

Att lösa de institutionella problem som påverkar den ryska skogssektorns funktion är ingenting några enskilda forskare kan åstadkomma. De snabba förändringarna i Ryssland och andra sk "öststater" erbjuder dock ett unikt tillfälle att undersöka sambanden mellan samhällsutveckling och institutionell utveckling. Resultaten av den

sektorsstudie som IIASA nu gör i Ryssland borde kunna bidra med nya kunskaper på detta forskningsfält som är av centralt intresse i samhällsvetenskaperna.

En teoretisk utgångspunkt för studien är det sk "framework" för institutionell analys som utvecklats av forskare i kretsen kring Professor Elinor Ostrom vid Indiana University i Bloomington, USA. Hon leder där ett forskningsprogram – the International Forestry Resources and Institutions Program (IFRI) – som specifikt sysslar med skogssektorn och dess institutionella inramning.

Det teoretiska ramverket – the IAD Framework, eller the Institutional Analysis and Development Framework – som utarbetats av Elinor Ostrom och hennes många medarbetare runt om i världen, utgör en generell undersökningsmodell för förvaltningen av en resurs. Ansatsen, som prövats i ett otal studier runt om i världen, lägger vikt vid beskrivning och analys av olika faktorer som påverkar handhavandet av en resurs. Man utgår således ifrån att arenan, på vilken olika aktörer som genom sin interaktion bestämmer förvaltningen av en viss gemensam resurs, är beroende såväl av den fysiska omgivningens och resursens karaktär som av organisationen i det omgivande samhället och de regler (formella såväl som informella) som faktiskt bestämmer aktörernas beteende i olika situationer. Genom aktörernas interaktion uppstår specifika interaktionsmönster, vilka producerar olika resultat. Dessa tolkas sedan inom ramverket så att deras betydelse för aktörerna och systemet kan bestämmas. Samtliga dessa "moment" ingår i IAD-ramverket och kunskap om deras karaktär utgör en förutsättning för att vi skall kunna utveckla en förståelse för hur dylika komplexa samhällsprocesser uppstår och fortlever.

Med "institutioner" förstås i detta sammanhang helt enkelt de formella och

informella regler som i praktiken styr aktörernas beteenden ("rules in use"). Att sedan dylika "rules in use" även ofta materialiseras i något som vi till vardags brukar kalla institutioner, dvs formella organisationer med uppgift att tillse att olika regler i samhället efterlevs, är en naturlig konsekvens av samhällets önskan att bibehålla sådana regler som förefaller funktionella för samhällets fortlevnad i den form det för ögonblicket har. Härigenom blir det också lättare att förstå varför institutioner är tröga och svåra att förändra. Att det föreligger en interdependens mellan samhällsutveckling och institutionell utveckling lär vara svårt att förneka. Hur interdependensen ser ut – särskilt under inflytande av denna historiskt betingade "förändringsseghe" som på engelska brukar benämnas "path dependency" – är förhoppningsvis möjligt att få belyst på ett intressant sätt genom våra studier av den ryska skogssektorns institutionella inramning.

På ett mer praktiskt och operativt plan syftar vår studie till att identifiera de hinder som finns och de "friktioner" som uppkommer på den ryska skogssektorns väg mot en högre grad av marknadsorientering.

Med hjälp av ryska medarbetare har vi påbörjat fallstudier i Toms, Archangelsk, Moskva, Karelen, Murmansk, Irkutsk, Krasnojarsk och Chabarovsk och vi har nu kommit en bra bit på väg med datainsamlingsarbetet. Hittills har två rapporter (s k "Interim Reports") utgivits inom projektet. I den första (IR-98-027) redovisar tre forskarstudenter resultaten av sitt arbete som deltagare i förra sommarens YSSP-program. En andra delrapport om skogssektorn och de institutionella förhållandena i Tomskregionen (IR-98-084) har nyligen utkommit. Båda rapporterna kan hämtas hem från institutets hemsidor på internet (<http://www.iiasa.ac.at>). Alla som ägnat sig åt studier av Ryssland känner till vilka problem som kan uppstå i samarbetet med ryska forskningsorganisationer. Vårt projekt är inget undantag i det avseendet, även om det visat sig förhållandevis lätt att hitta ryska forskare som är intresserade av att medverka i vår studie. Vår



Mats-Olov Olsson



Lars Carlsson

anknytning till IIASA har förstås bidragit till detta. Vi har också fått formellt stöd för det vi gör av de regionala myndigheterna och branschorganisationerna ute i de olika regionerna. Huvuddelen av datainsamlingen skulle vara avslutad i slutet av 1998. Resultaten ska sammanställas och de enskilda fallstudierna avrapporteras under 1999 och någon gång under hösten kan arbetet med att formulera slutsatserna av hela projektet påbörjas.

Som tidigare antytts kommer resultaten av våra studier förhoppningsvis att ingå som underlag i de scenarier som IIASA senare avser att använda för en serie policyövningar i Ryssland. Fallstudierapporterna är också av intresse för dem som arbetar inom skogssektorn i de olika ryska regioner vi studerat, liksom för företrädare för skogsföretag med verksamhet i Ryssland och för beslutsfattare inom internationella biståndsorganisationer som handhar stöd för utvecklingen av skogssektorn i Ryssland.

Mats-Olov Olsson Lars Carlsson,
CERUM (Centrum Statsvetenskap,
för regionalveten- Luleå tekniska uni-
skap) Umeå univer- versitet
sitet

Gästforskare vid IIASA-projektet "Sustainable Boreal Forest Resources"

Ur: IIASA-Nytt, Nr. 30, mars 1999.
IIASA-Nytt utges av Forskningsråds-
nämnden, den svenska medlems-
organisationen för IIASA.